

לא מאמרי דעה נחרצים ולא יצירות
שמהלכות בביטחון בשבילי הבדיון.

לא פיסות תיעוד גולמיות ולא משלים
מקלט
אנינים. לא פרקי יומן מתוודים ולא

סיפורים עשויים למשעי. בין אלה

לאלה, עשרה סופרים ישראלים

אחרי

ולא ישראלים מגששים אחר מילים

אפשריות לשבעה באוקטובר ולחיינו

ה־7

אחריו: בעודה מכוונת מחדש את

כליה ומנסה את קולה, הספרות

באוקטובר

מתוודעת - בצעדים ראשוניים,

לא בטוחים, כמי ששבה ורוכשת

את הכושר ללכת - למגבלותיה

המכאיבות ולחיוניותה המצילה.

מקלט

אחרי

ה־7

מהדורה דו־לשונית

באוקטובר

עורכים:

עודד וולקשטיין ומעין איתן

המכון הישראלי לספרות עברית

מקלט

אחרי ה־7 באוקטובר
מהדורה דו־לשונית

עורכים: עורך וולקשטיין ומעין איתן

הגהה (עברית): יונתן דורון

הגהה (אנגלית): אקין אג'אי

עיצוב הספר: דוד בן הרא"ש

הספר רואה אור בסיוע מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

נדפס בתל אביב, תשפ"ד, 2023

© כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לספרות עברית

מסת"ב: 6-406-541-965-978

www.ithl.org.il

סדר הסיפורים

פתח דבר 7

עודד וולקשטיין

45 הספירה

תהילה חכימי

11 עלושים (מן היומן)

גיושוע כהן

51 ג'סטין מרודו

עודד כרמלי

23 הפגיעה

דרור מעעני

55 לפני הטבח

מקסים בילר

29 יומן מסע חמוד

אליסה אלברט

59 הזמנה ליגון

יערה שחורי

37 כסף

מעין איתן

63 התנגשות

אריה עמיאס

41 הנסיעה

אסף שור

67 משתתפים

פתח דבר עורך וולקשטיין

"כלפי חוץ המכונה הגדולה מתחילה להתניע, אבל בפנים קורה דבר אחר. הזמן נעצר."
יובל פלוטקין, הארץ, 1.11.2023

בנקודה כלשהי במהלך הדיון בטרואומה, נזקק פרויד לדוגמה הבאה: "נניח שפלוני נחלץ, לכאורה בלא פגע, מן המקום שבו עבר תאונה מזעזעת, למשל התנגשות רכבות. אלא שבמהלך השבועות הבאים הוא מפתח סדרה של תסמינים נפשיים ומוטוריים חמורים, שאפשר לייחסם רק לזעזוע שפקד אותו בעקבות התאונה או לכל דבר אחר שנגרם לו בעטייה. הוא פיתח 'נוירוזה טראומטית'. תסמינים אלה מגיחים ללא פשר נראה לעין, ולפיכך הם מצטיירים כעובדה חדשה."¹

קאתי קארות מחלצת מן הדוגמה שמביא פרויד את גרעין החידה האופפת את הטרואומה: האיש נחלץ "לכאורה בלא פגע", בלא שריטה: האירוע לא חרץ בו שום סימן, לא טבע בבשרו או אפילו ברוחו כל רישום. כמעט כאילו אותו אדם לא היה שם.

1 מתוך זימננד פרויד, משה האיש ואמונת היחוד, מגרמנית: משה אטר (אמינגר), דביר, 1978.

אלא שעוכדה זו ממש היא שורש הפגיעה הטראומטית: אם קורבן התאונה היה נשרט כי אז היה בחתימת הבשר כדי לסמן את הרגע, ליישב אותו בנוכחותו החווה של האני, לחקוק בשולי התמונה "הייתי שם". אבל הטראומה נובעת בדיוק מן ההשעיה של כל אלה: החוויה קיצונית במידה כזאת שהיא מבטלת את עצם האפשרות לחוות, משביתה את האני המתנסה ונרשמת (לא נרשמת) מלכתחילה כאתר של שכחה והיעדר: הייתי כלא הייתי.

הטראומה היא אפוא פעימה מוחסרת, מראה שאינה מחזירה דבר מלבד קשיותה החותכת של הזכוכית; רגע שהוגלה מציר הזמן, קרחת יער שרופה ששוב לא תניב דבר. הכאב עז כל כך, עד שהוא יתום משחר היוולדו, מציף כל כך עד שהוא מטביע את העולם המחשב להתנסות בו: קיצוניותו דוחה כל יחסת שייכות – הוא שלך אבל כבר לא שלך, אתה אבל כבר לא אתה.

ב"זמנים קשים" של דיקנס רוכנת בת אל ערש המוות של אמה. הבת שואלת: אמא, כואב לך? והאם משיבה לה: יש איזה כאב בחדר, אבל אני כבר לא בטוחה שהוא שלי. כמה מאתנו בטוחים שהכאב שהם חשים בימים אלה הוא שלהם? הטראומה פוערת בלב הווייתך כאב שמעולם לא היה ממש שלך – גדול מכפי יכולתך לדעת, הוא יצוק למפרע בכליה השקופים של השכחה. במובן מכריע זה, הטראומה היא שכחה, ולפיכך הימים שלאחריה יותר משהם חותרים לשכוח את הזיכרון הם מציבים

את השאלה: איך לזכור את השכחה?

רוב הישראלים נחלצו מאירועי השבעה באוקטובר "לכאורה בלא פגע" - בדיוק במובן שאליו כיוון פרויד: נתיניהם של זמן שעקר מצירו, של שעה שאין בכוחם לסגלה על לשונם ולחשבה במניין ימיהם; אסיריו של רגע שהם אינם יכולים עוד להתאימו למידותיהם ולהלבישו בדמותם, ובדיוק משום כך הוא מאיים להימשך לנצח. ואם כך, איך לחזור לרגע שמעולם לא עזבת? איך לעזוב מקום שבו, מלכתחילה, היית כלא היית? ושוב, וביתר שאת: איך להיזכר במה שיסודו בשכחה?

הטקסטים המקובצים באסופה הזאת מבטאים את ניסיונותיהם של עשרה סופרים, ישראלים ושאינם ישראלים, לחרות שריטה חלוצית ברגע המתמשך שאנו שרויים בו, לתת סימנים ראשוניים בזמן האמנזי של התאונה. הטקסטים נבדלים זה מזה ברוחם ובסגנונם, אבל נדמה שהם שותפים במה שהם נמנעים מלעשות: הם אינם ממהרים ליישב את חורבותיה של ההכרה בחילותיו הרועמים של הסיפור. הם אינם חובשים את שברי הזמן בדימויהם המאחים ואינם מלעיטים את חלליו בשטף לשונם. הם מסתכנים בדיבור על הזמן הזה, אל הזמן הזה, בשפתו: הם שותפים להכרה הלא מדוברת שכדי לדבר על השעה שבה הכול נעצר יש להעז ולעצור; ומשעה שהשכחה וההיעדר משוקעים ביסודו של הרגע הזה, ההולך ונמשך, אי אפשר להיזכר בו אלא בלשון שיש בה מן השכחה, אי אפשר לזמן אותו אלא בקריאה ששורשיה מפותלים בהיעדר.

יהיה מי שיאמר, כי כזאת היתה לשונה של הספרות, מאז ומעולם. אולי. אבל נדמה שברגע הזה אנו זקוקים ללשון הזאת יותר מאי פעם.

שלושים (מן היומן)

ג'ושוע כהן

מאנגלית: עורד וולקשטיין

1

אנו החתומים מטה לא נחתום על מכתבכם. עייפנו ממכתבים, עצומות ומפגני אוננות. עייפנו ממפיקי הדמעות, ממשכפלי הקינות ומן המוות. אנחנו לא מצדדים ברצח, אבל אנחנו גם לא מצדדים בקיטש - למען האמת, אנחנו קוראים לרצוח את הקיטש בשנתו. אנחנו הומניסטים ליברלים המתנגדים למושג ההומניזם הליברלי, או לפחות לזכות להשמיע את הצירוף "הומניזם ליברלי" בקול רם. אנחנו מכירים בקיום וכולו ובכל ההבדלים המתקיימים בקיום עד כדי כך שאנחנו מזדהים בגוף ראשון רבים (בבי"ת רפה, איך לא) ובכל פעם שאנחנו "מזדהים עם" אנחנו "מתנצלים על" - ובהזדמנות זאת אנו מבקשים להתנצל גם על ריבוי המרכאות. אנחנו מאמינים באלוהים רק כדי שנוכל לשנוא אותו. אנחנו מתאבלים עם כל האבלים המכבדים את אבלנו. אנחנו לא רוצים להיפגש כדי לשתות תה, קפה, או אפילו "משהו חזק יותר".

ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן
ג'ושוע כהן

2

כשקוראים לך ג'ושוע כהן תמיד יש מישהו אחר שקוראים לו
ג'ושוע כהן והוא חותם על מכתבים בעניין ישראל.

3

המילה "פוגרום" גזורה מן המילה הרוסית "פוגרומו": פו -
 "באמצעות, דרך, מאחורי, אחרי", אחות ל"פוסט" הלטינית +
 גרומו - "רעם, שאגה". כפי שרוב הילדים יודעים, הברק בא
 לפני הרעם (או לכל הפחות אנחנו רואים את הברק לפני שאנחנו
 שומעים את הרעם). ועכשיו אני - שוב ילד, חסר אונים ומוצף זעם
 - יודע מה בא אחרי פוגרום: פוסט-גרומ, בשידור חי ממצלמות
 הגוף של הקוזקים בעיצומו של הג'יהאד.

4

לא האנטישמיות היא שמפתיעה אותי. מפתיע אותי מספר
 הניסיונות הרב הדרוש כדי לערוף את ראשו של אדם בעזרת
 מעדר.

5

ואם כבר מדברים על עריפת ראשים... ספר שופטים.

6

הדבר המדהים בסיפורו של שמשון (שופטים טז) הוא שיתוף
 הפעולה שלו עם דלילה. היא שואלת אותו כיצד תוכל לנשלו
 מכוחו והוא אומר לה - אחרי הרבה משחק מקדים הוא אומר
 לה - גלחי את שיערי. הוא אינו מחויב לגלות לה את הסוד הזה,

אבל כך בדיוק הוא עושה: הוא מנרב את הפרט הזה מרצונו, ללא איומים, ללא עינויים (אלא אם כן נחשיב את תענית הסקס שגוזרת עליו דלילה לעינוי). ללא מחלפותיו, שמשון נותר חסר אונים, שבוי בידי הפלישתים המנקרים את עיניו ומורידים אותו עזתה. שם הם אוסרים אותו בנחושתיים ומאלצים אותו לטחון דגן (על פי פרשנות אחרת, הם משתמשים בו לצורכי הרבעה).

7

איך זה נגמר? הפלשתים מוציאים אותו כדי שישחק לפניהם בהילולת זבח לאל דגון ושמשון, בעודו רוקד, לופת את עמודי התווך של המקדש וממוטט את המבנה כולו, הורג את עצמו, הורג את כולם: "ויהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו."

8

שמשון משל שנים ספורות בלבד יותר מכפי שביבי היה בשלטון – יהיה בשלטון. (נבואה מסתכנת).

9

רבים מבין האנשים במסיבה ההיא – כך מספר לי חבר – נרצחו כשהיו בהיי, עפים על MDMA. אני לא יודע אם כך טוב יותר או גרוע יותר. אתה כל כך בהיי שבא לך לחבק את הרימון. כל כך בהיי שבא לך לנשק את הקליע.

10

אולי דווקא לדובריה הלא-ילידיים של העברית קל יותר להבחין בזה: לשמה של מפלגת הליכוד שורש משותף עם המילה מלכוד - המילה ששימשה לתרגום שם ספרו הירוע של ג'וזף הלר, "מלכוד 22", ומיכה גורמן נזקק לה בשם מחקרו על מלחמת ששת הימים, "מלכוד 67".

האם השפה מבקשת לומר לנו שהאחדות היא מלכודת? או שמא היא מגלה לנו שהנפילה במלכודת היא הדרך היחידה להשגת לכידות אורחית?

11

הבעיה (אחת הבעיות) היא שהוראת התיאוריה החליפה את הוראת ההיסטוריה: מתקפת הצורות והמושגים, התבניות והמבנים דחקה את ההיסטוריה כולה לקבר אחים של מאבקים עקורים מהקשר. כך, בדמיונו של השמאל הגלובלי, הפלסטינים הם השחורים והחומים, והישראלים הם הלבנים. מגוחך, כמובן, אם כי יש מידה של נחמה משועשעת במחשבה על בעל הדירה התימני הזקן שלי בתל אביב כעל פריבילג לבן.

12

אבירי הדה-קולוניזציה מעולם לא היו משכנעים במיוחד. כל דור מקפיד לסתור את קודמו. בשנות החמישים, השישים והשבעים

האידיאולוגיה הרדיקלית המנחה היתה "האלימות היא דיבור" – משמע האלימות היא אמצעי הביטוי הלגיטימי של אדם או של עם, שמילותיהם נפלו על אוזניים ערלות. אחר כך, במהלך שנות השמונים והתשעים, עד השישה באוקטובר, האידיאולוגיה הרדיקלית המנחה התהפכה ל"הדיבור הוא אלימות" – משמע המילים עלולות לפגוע ולכן עלינו להיזהר בשימוש בהן, במיוחד במילים החורגות מן המילון המאושר של זהותנו, מילים שאינן שלנו. בשבעה באוקטובר ולאחריו, "הדיבור הוא אלימות" עשה סלטה זריזה אחורה ל"האלימות היא דיבור" – כל זאת כדי "להציב בהקשר" – משמע להצדיק – את טבח היהודים כשחרור הפלסטינים.

13

אני נזכר בבושה באותו משחק מגעיל אבל מצחיק שהילדים נהגו לשחק בו בבית הספר (בכיתה ד' או ה' כמדומני): תגיד "אנסתינו נוקת" עשר פעמים מהר.

14

החמאסניק שהתקשר להוריו כדי לספר להם שהרג עשרה יהודים? קשה לדמיין שגם כשאתה מחבל בשיא בשלותו המקצועית אתה עדיין משתוקק לאישור של אמא ואבא.

15

השמאל הגלובלי הגיע לתמימות דעים עם הימין הישראלי: ישראל ויהודים חד המה, וכך גם החמאס (והג'יהאד האסלאמי) והפלסטינים.

16

אני מצר על הריגתם של חפים רק משום שגם אני כזה: חף משמע נאיבי; חף משמע לא יודע כלום (אבל מרגיש הכול).

17

ישראל פוצצה בית חולים. לא, זה היה הג'יהאד האסלאמי, ובית החולים שהם פוצצו היה למעשה מגרש חניה של בית חולים. חמש מאות מתו. או שחמישים מתו. הנה, רואים הכול בסרטון שהוא במקרה משנה שעברה, וממדי החורבן נחשפים בתמונה של רעידת אדמה בטורקיה. מתחת למידע המוטעה יש מידע תועה; ומתחת למידע התועה יש מידע; ומתחת לזה - מתחת להריסות, ומתחת לגופות המפורקות של חמש מאות ואולי חמישים המתים - יש מנהרות שבהן מוחזקים בני הערובה, זקנים, צעירים, תינוקות. כמעט בלתי נתפס: הם שורדים כבר חודש ללא אינטרנט!

18

מהמיסיסיפי לים הכספי. מהאמזונס לים אזור. מהדנובה לאוקיינוס הקרח הצפוני. מהנילוס לאגם באיקל.
מהפישון עד הגיחון. מהחידקל עד הפרת. (אומר התנ"ך).

19

אם נכונה טענתם של כמה מחבריי שישראל מבצעת כעת רצח עם, אז יום אחד בעתיד הלא רחוק אני מצפה להיות במסיבה (אם עוד יזמינו אותי למסיבות) שבה אישה יפה (ואולי איש, זה לא משנה) תלגום מהמרטיני שלה ותתהה באוזניי: "איך חמינאי הניח לזה לקרות? למה איראן לא הפציצה את מסילות הרכבת?"

20

אדרבא: איראן צריכה להפציץ את תאי הגזים, איראן צריכה להפציץ את המשרפות, איראן צריכה להפציץ את מסילות הרכבת, אם הן קיימות. אבל הן לא קיימות, ולכן האירוניה תופסת את מקומן. (עודד כרמלי אומר לי משהו כמו: ניסית פעם לנסוע ברכבת ישראל? אני מניח שכוונתו לכך ששום מדינה אינה מסוגלת לבצע רצח עם ראוי לשמו אם הרכבות שלה אינן חדלות לאחור, להתקלקל, ואז שובתות כליל מידי יום שישי, עם שקיעת השמש.)

21

לו ידעתי שאני רשאי להרוג כמה יהודים שאני רוצה ולאיש בעולם זה לא יהיה אכפת, אני חושב שהייתי חי את חיי אחרת.

22

הם אף פעם לא הורגים את היהודים שאתה רוצה שהם יהרגו.

23

בשבת ההיא מלאו שלושים שנה לבר מצווה שלי, אז הייתי מדוכא גם ככה.

24

"מעולם לא אירע ששלטון הצליח למשול בדרכי שלום על אוכלוסייה אזרחית שאותה הפציץ מן האוויר," אומר חבר שלי, מומחה למלחמת העולם השנייה ששירת בווייטנאם. אבל הוא אומר את זה בביטחון רב מדי.

25

אני תוהה אם מישהו בישראל זוכר את ספיר כהן, הידועה גם כלבנת גריין. זה קרה השנה, כלומר לפני מילניום. היא נולדת בשם ספיר כהן בבאר שבע, ולאחר שהיא מתגלגלת בין משפחות אומנה ונופלת קורבן לשורה של התעללויות, היא משילה את

העורר המצולק של טראומת ילדותה, ומשנה את שמה ללבנת גרין. היא מתגייסת למשמר הגבול. בהיעדר משפחה היא מקבלת מעמד של חיילת בודדה, ועם סיום שירותה הצבאי היא מתייחסת לעצמה כאזרחית בודדה, וסובלת מסיוטים והתקפי חרדה נשנים המקשים עליה להחזיק בעבודה קבועה. היא מדלגת מרירה אחת לאחרת, ולאחר שהיא מפונה מביתה בפעם המיידע־כמה היא מקימה אוהל מול משרד הרווחה.

26

מוכנים להופעת אורח קטנה? האוהל מושך תשומת לב תקשורתית ושר הביטחון דאז, נפתלי בנט, מזמין את לבנת גרין להתגורר בביתו. הוא מטגן לה ביצים – מסיבה כלשהי זה הזיכרון העיקרי שלה מבנט, שהוא טיגן לה ביצים – ומנסה לעזור לה במציאת עבודה ומגורים. אבל ללבנת גרין אי אפשר לעזור. היא נתונה לתנודות חריפות במצב הרוח, לדיכאונות. היא משתמשת בסמים. ב־2022 תקווה סבן, חברתה הקרובה ביותר – אחת מחברותיה הספורות – מזריקה לעצמה בכוונה מנה קטלנית של הרואין ומתה בחיקה של לבנת.

27

במאי השנה לבנת גרין שולחת מסרון לבחור שהיא אולי יוצאת אתו ואולי לא (היא בעצמה לא בטוחה) ובו היא שואלת מה יקרה

לאשה שתתלבש "כמו מוסלמית" בחיג'אב או בכורקה ותסתער כשהיא חמושה באקדח, או לפחות באקדח צעצוע משכנע, על אחד ממחסומי הגבול בצעקות "אללה אכבר"? האם יהרגו אותה? במילים אחרות, האם כמה מן החיילים המשרתים במחסום בתפקידים זהים לאלה שמילאה לבנת גרין במהלך שירותה הצבאי ירו כדי להרוג את האישה ההיפותטית הזאת, או שהם יסתפקו בניסיון לפרק אותה מנשקה באמצעות, נגיד, ירי לעבר גליה? הבחור שקיבל את המסרון השיב לנניח-בת-זוג שלו בישרות בוטה: אנחנו לא מדברים על אישה היפותטית, נכון?

28

כמה שעות לאחר שהבחור מדווח על כוונתה להתאבד, לבנת גרין - חובשת כיסוי ראש מוסלמי וצועקת את מילות התכביר - פורצת לעבר מחסום מצודת יהודה ליד חברון הפלסטינית לכאורה ונורית למוות בדיוק כפי שרצתה.

29

התאבדותה של לבנת גרין - שכמעט איש מחוץ לישראל לא נתן עליה את דעתו ואפילו בישראל עצמה נשכחה עד מהרה במערכולת המחאות ששטפה את הארץ ב-2023 - מכה בי כמשל לאופן שבו אדם מעורער אחד, או צד מעורער אחד, עלול לדחוק אדם או צד אחר למלכודת של רצח מעוגן בחוק. שוב ושוב אני

חושב על אותם חיילים ישראלים, שהבהלה שאחזה בהם לנוכח האישה המוסלמית החשה לקראתם, מבלי שידעו כי בפועל הם אחוזי בהלה מלבנת גרין, דחקה אותם לירות בלבנת גרין ולהרוג אותה. או שמא הם הניחו לה להרוג את עצמה? ובמחשבה שנייה, האמנם זהו באמת משל, או שמא זאת רק המחשה עירומה של מלכוד? אני תוהה איך הם – החיילים – חושבים על כך... איך הם מתמודדים עם הזוועה...

30

בחלקה עזה היא חמאס, אבל ברובה היא לבנת גרין – אנשים צעירים שהנסיבות דוחקות אותם אל הטירוף, שהכישלון מביא אותם לכלל ייאוש; זנוחים ושבעי התעמרויות, הם מסתערים קדימה כי אין מקום אחר ללכת אליו מלבד אל הרובים, שאינם מסוגלים להשיב להם אלא באש.

הפגישה

דרור משענוי

זה היה בערב השמונה עשר או התשעה עשר למלחמה. יצאתי לבית קפה בשעה שבה אזעקות נשמעו בדרך כלל בתל אביב. לידי ישב גבר צעיר, בן עשרים וחמש או שלושים. הוא ניסה להסתתר ממבטי בתוך הקפוצ'ון שבו כיסה את ראשו. על פניו, שראיתי להרף עין, היה זקן בן שבועות אחדים. על שולחנו שני בקבוקי קוקה קולה ריקים. חשבתי שאני מכיר אותו. על אף שהדבר מנוגד לאופיי, קמתי והלכתי בכיוונו. כשנעצתי מעליו ואמרתי, "תגיד, אתה לא..." הוא הרים אצבע דקה, שחורה מלכלוך, שבסופה ציפורן ארוכה, והדביק אותה לשפתי, שמקרוב ראיתי כי היו יבשות וסדוקות. "ששש... אני לא, לא", לחש.

התיישבתי לידו בלי לקבל רשות. "אתה בטוח שאתה לא?" התעקשתי, "כי אני בתוך החדשות מהבוקר עד הלילה ואני די משוכנע שראיתי אותך..." - והוא שוב סימן לי באצבעו בבהלה שאחריש. וניסה ללכוד את מבטה של המלצרית, כנראה כדי לשלם ולברוח. לא התכוונתי לתת לו לחמוק והראיתי לו את זה בכך שאחזתי בשולי חולצתו. ייתכן גם שראה שאני נושא נשק. הוא הביט בי ואמר: "אל תסגיר אותי. בבקשה."
נעניתי לתחינה שראיתי בעיניו יותר מאשר לבקשתו

המפורשת. "תסביר לי איך זה שאתה כאן, אמרתי. "לא ראיתי בטלוויזיה שהחזירו את כל החטופים, כולל הגברים". המלצרית הלכה לקראתנו עם ההזמנה שלי ולפני השולחן השתתה רגע, מופתעת, אולי מפני ששיניתי את מקומי בלי הודעה מראש. היא שאלה אותי אם הכול בסדר, אם הוא רוצה להזמין עוד משהו, והוא ענה שלא, וכשהמלצרית הסתלקה הוא לחש: "לא החזירו אותנו. רק אני כאן. אבל אל תעשה מזה עניין. אני מתחנן."

זוג הלך ברחוב, חלף על פנינו. בינתיים הסתכלתי עליו. רגליו היו יחפות. בגדיו נקיים. "מה זאת אומרת רק אתה כאן? אני לא מבין. זאת איזו תחבולה של צה"ל? או שחילצו אותך משם?"

"זאת לא תחבולה ואף אחד לא חילץ אותי. פשוט לא יכולתי להיות שם יותר. נחנקתי. הייתי מוכרח לצאת לכמה שעות כדי לנשום אוויר ולהיזכר. אז יצאתי. אתה יכול לתת לי סיגריה?"

הושטתי לו סיגריה והמטרתי עליו שאלות, כאילו הייתי חוקר שב"כ או כתב צבאי, על אף שאני לא זה ולא זה. אבל איך בדיוק ברחת, ביקשתי לדעת, בזמן שלהבה דקה מן המצית הכסופה שהוא הוציא מכיס מכנסיו האירה את פניו הכחושים, ומתי ברחת, והיכן החזיקו בך, ובאילו תנאים, ומי היו השוכים שלך. האם ראית את פניהם ומה אמרו לך. הוא נשף את עשן הסיגריה. אחר כך שאל, "אפשר לדבר על משהו אחר? יש לי כאן בסך הכול כמה שעות ואני לא רוצה להיות במקום שממנו ברחתי. לכן ברחתי, אתה מבין?"

לא הבנתי.

"על מה אתה כן יכול לדבר?" שאלתי והוא ענה, "לא חובה לדבר. אפשר לשתוק. זה מספיק טוב."

"זה מה שעשית מאז שברחת? ישבת פה?"

"לא רק", הוא אמר. "קודם הלכתי לאורך מה שזכרתי מחוץ פרישמן ומחוף בוגרשוב. לראות את השקיעה. אני בן אדם של סתיו והמחשבה שאני מפסיד את תחילתו בתוך המחילה הזאת שאנחנו כלואים בה שגיעה אותי. שלא יהיו סתווים. אין דבר שמשמח אותי כמו גשם, אז קיוויתי שיֵרד אבל לא ירד. אחר כך הלכתי לאכול במקום שנקרא 'הקוסם', כי כמה ימים לפני המלחמה אכלתי בו עם חברים ונהניתי. אתה מכיר?"

"ולא פגשת את המשפחה שלך?"

"ראיתי אותם. ממרחק. הלכתי לכיכר אבל פחדתי שיזהו אותי. עמדתי בצד השני של הכביש וראיתי את אחי ואת אחותי עומדים עם התמונה שלי. ואת אמא שלי יושבת לידם על כיסא פלסטיק וקוראת תהילים. לא יכולתי להתקרב אליהם יותר מזה."
"למה?"

"קשה מדי. הם לא היו נותנים לי לחזור וגם אני לא הייתי יכול לעזוב אותם אם היינו נפגשים."

"מה זאת אומרת לעזוב אותם?! אתה מתכוון לחזור לשם?"

"כן", הוא נאנח.

"למה אתה חוזר?!"

"כי אני לא לבד שם. נמצאים אתי עוד אנשים וחלקם זקוקים לעזרתי. אני מדבר אליהם ומרגיע אותם. מבטיח להם שנצא משם בחיים. אני מספר להם מה נעשה כשנהיה שוב בבית ובינתיים אני מדריך אותם איך לברוח דרך מחילות הזיכרון. אני לא יכול להשאיר אותם שם לבד."

"אבל זה לא הגיוני, הרי יש עוד – וצה"ל יכול – ניסיתי – אבל הוא הושיט את ידו והניח אותה על כף ידי, על השולחן. "אני צריך לחזור. שם המקום שלי, אתם, בינתיים. עד שכולנו נחזור. ואני מתחנן אליך, אל תספר לאף אחד שהייתי כאן ושראית אותי. אני אהיה בסכנת חיים אם ידעו שיצאתי וגם האחים שלי יתרוסקו אם יגלו שביקרתי כאן ורק הסתכלתי עליהם מרחוק. בסדר? ותיתן לי סיגריה לדרך?"

אני לא רואה בעצמי אדם בעל תושייה, וגם מהיר מחשבה אני לא. בתוך תוכי אני יודע שאילו הייתי צריך להגן על עצמי או על בני משפחתי באותה שבת לא הייתי מצליח לעשות זאת. אבל באותו רגע ידעתי כיצד עליי לפעול. "חכה רגע," אמרתי לו, "אני אקנה לך בפיצוציה חפיסת סיגריות או שתיים, שיהיו לך סיגריות גם שם. איזה סוג אתה מעדיף?" והוא ליווה אותי בעיניו כשקמתי וחציתי את הכביש בריצה. כשהייתי בעומק הפיצוציה יצאתי מחוץ לשדה הראייה שלו – ורק אז טלפנתי למטרה. "פגשתי בכית קפה בתל אביב את אחד החטופים," אמרתי למוקדנית, מנסה להשיב לעצמי את נשימתי.

"את מי?"

"את אחד החטופים. הוא ברח משם אבל הוא מתכוון לחזור, אתם מוכרחים לעזור לי לעצור אותו."

"איפה הוא עכשיו?"

נתתי לה את כתובת בית הקפה.

כשחציתי שוב את הכביש בריצה הוא כבר לא היה שם. הוא גם לא נראה בשום מקום אחר לאורך הרחוב והמלצרית לא יכלה או אולי לא רצתה לענות לי כששאלתי אותה, בצרחה, אם ראתה לאן הוא נעלם. היא כבר פינתה את הבקבוקים הריקים שלו ועל השולחן היה רק ספל המשקה שלי.

ניידת המשטרה הגיעה לבית הקפה אחרי זמן רב. אולי חצי שעה. על הקיר הארוך, המכוסה בתצלומי החטופים, הראיתי לשני השוטרים שיצאו מהניידת את תמונתו. הוא היה הרביעי מימין, בשורה השלישית. על פניו עוד לא היה זקן. הן היו מוארות כמו שהבהבו לנגד עיניי לרגע, לאור הלהבה הדקה מן המצית שלו.

"פה בבית קפה הזה ראית אותו והוא אמר לך שהוא חוזר לעזה?" שאלה השוטרת ואני אמרתי שבדיוק כך, ושאוּלי נצליח למנוע ממנו לחצות את הגבול. "לא מאוחר מדי, אני אומר לכם. הוא היה כאן לפני עשר דקות, לא יותר," שיקרתי.

"ולמה בדיוק הוא חוזר, הוא אמר לך?"

"כי הוא צריך להיות שם עם כולם. לעזור להם להישאר

בחיים."

השוטר עם ה-M16 הארוך היה חסר סבלנות ונדמה לי שאפילו עוררתי בו זעם. או בוז. "זה כבר המטורף הרביעי שפוגש אותם היום," הוא אמר. "כאילו אין לנו מה לעשות בזמן מלחמה. את חושבת שיכול להיות שמישהו מסתובב בעיר ומתחזה לחטופים? אם כן, מוכרחים לעשות לזה סוף. את רוצה שנעצור אותו?" והשוטרת הנידה בראשה. לה היתה השערה אחרת. "מה פתאום לעצור אותו, השתגעת," היא אמרה, ואז פנתה אליי והוסיפה בקול רך: "אדוני, נראה לי שאתה בפוסט-טראומה. אתה צריך ללכת לטיפול. ועדיף בכלל שלא תצא מהבית בשעות האלה. יש אזעקות וזה מסוכן."

וייתכן שהייתי מאמין לה, אלמלא בדרך חזרה הביתה, כשרציתי להדליק סיגריה ופשפשתי בכיס הפנימי בבטנת המעיל הדק - גיליתי שם את האש שלו, שלקחתי בטעות.

נובמבר 2023

יומן מסע חמוד

אליסה אלברט

מאנגלית: עורד וולקשטיין

חשבתי שזה יהיה מין יומן מסע חמוד כזה. המסע שלנו הציע מתכון מושלם, וכל הרכיבים היו מאיכות עילאית. אמא שלי תטריף אותי, אני אתנפל עליה, יהיה מהמם. שני דורות של פקאצות סימביוטיות ושחרות מדון בארץ הקודש. שתינו חוזרות למקום שבו נוצרה הזוגיות המעוותת שלנו על רקעה המלבב של משפחתנו המרוסקת.

תכננו את הטיול ברגע האחרון במחשבה לראות את "קודקס ששון", העותק הכרוך העתיק ביותר של התנ"ך, במוזיאון "אנו": מסיבה, טקס, נאום של הרצוג.

מתי תהיה לנו עוד הזדמנות כזאת, אמא שאלה. זאת היתה שאלה רטורית: היא בת 80, ולעולם לא תהיה לנו עוד הזדמנות כזאת. בתנאי אחד, אמרתי: נישן בחדרים נפרדים. סגור, אמרה. ונטוס במחלקה ראשונה. אני כזאת זונה, אמרתי לבעלי.

תל אביב קיבלה את פנינו במגע של קטיפה. איזו שיבה זוהרת זאת היתה: הוזמנו לארוחות אצל כל מיני חברים בכל מיני סוכות. התאחדנו ושפענו והשתייכנו בפרדס חנה ובזכרון יעקב ובירושלים. הזמן היה יקר באמת: טיילנו והסתובבנו והסתובבנו ודיברנו.

ביום הרביעי הסבלנות שלי לאמא התקרבה לקו האדום התחתון, אז שכרתי אופניים ורכבתי לאורך החוף ליפו ואמרתי תפילה פרטית על גשר המזלות. אישה שמכרה בגדי וינטג' יפהפיים בשוק הפשפשים תקפה אותי בנאום הגנה שוצף על גובה המחירים. לא התלוננתי על מחירי הבגדים, מה עוד שלא היתה לי שום כוונה לקנות משהו, אבל החמאתי לה על טעמה האנין. האם נספיק לרדת דרומה, לבארי, שם חי סבא האהוב מגיל ארבע עשרה ולימים ניהל את בית הדפוס? כבר לא יצא, אולי בפעם הבאה. האם עוד נספיק לעלות צפונה, לחיפה, ולראות את דודה שלי? או לצפת, שבסמטאותיה אני נוהגת לדמות את עצמי כעברייה קדמונית שצמה אפורה ארוכה משתלשלת על גווה השזוף? לא, לא הפעם.

"אני שייכת לכאן", הכרזתי באוזני אמי כשהתגוררנו בירושלים. השנה היתה 1986, ואני הייתי בת שמונה, חפה מכל מודעות להיסטוריה או לפוליטיקה או למלחמות או לטרור או לכיבוש או להישרדות. "פה אני יכולה להיות אני." היא מספרת על השיחה הזאת לעתים קרובות. איזה חופש היה לי בחודשים

ההם! מטבעות השקל לאוטובוס, הידידות עם הבחור מהמכולת. חטיפי הגלידה הכי טובים בעולם, שקיות הביסלי הלא נגמרות. ה"התנגדות" האלימה התמצתה בדימוי המיושן של הרוגטקה. כשחזרנו ללוס אנג'לס, אמא איימה לעשות עלייה ולקחת אותי אתה. אבא שלי נבהל והטמין את הדרכון שלי בכספת סודית. ההתבגרות המינית דפקה לי את הראש, נכנסתי לתרבות אלטרנטיבית, ובעיצומו של קיץ בלתי נשכח, לפני כיתה י"א, מצאתי את עצמי מתמזמות עם מילואימניק במועדון תל אביבי. אחי הבכור חטף גידול במוח ומת, זוג מאורס שהכרנו במעומעם התפוצץ בפיגוע התאבדות באוטובוס בירושלים, ואחי האמצעי נרשם ללימודים באוניברסיטה העברית, נשאר בירושלים, סירב לשרת בצה"ל, עזב. אחרי שבחור ישיבה כריזמטי ריסק לי את הלב, פיתחתי אובססיה מסוימת לרייצ'ל קורי, נרשמתי לתכנית בת שנתיים בישראל וקיבלתי רגליים קרות ברגע האחרון ובחרתי במקום זאת ליישב את ניו יורק ולעבוד במו"לות. רציתי לטבול בווהר. ישראל היתה גדולה עליי. יהודי ארצות הברית חלשים. ואיכשהו עברו להם שני עשורים בלי שכף רגלי דרכה בישראל.

ביום החמישי אמא שלי כבר יצאה לי מכל החורים. האופן שבו דיברה לזונתי שירות, הדרך שבה ניסתה לשלוט בכל פרט בחיים של כל אחד: זה היה מתיש. את ערב שבת, השישה באוקטובר,

ביליתי על החוף כשאני מתעלמת מההודעות שלה, ואחר כך חגגתי לי על חומוס עם פול וספר של פיי ולדון שהשגתי בחנות הספרים המשומשים האגרית "הלפר".

הרביתי לכתוב במחברת שלי באותו לילה. הצער הציף אותי. סוג של ייאוש שלא היה חף מקשר למסע עם אמא שלי. עצב ישן-ישן. כתבתי מין אני מאמין קודח. אפשר להגיד שהיתה לי תובנה. רצוי להוסיף שהייתי לפני מחזור.

אני מאמינה שהאמונה אינה קופאת לעולם. אני מאמינה באמונה הולכת ומפתחת, פושטת ולובשת צורה. אני מאמינה בסיפורים, בשפיעה אין-סופית של סיפורים. אני מאמינה בעשרים ושתיים מעלות צלזיוס. אני מאמינה שכשאנשים מתייחסים אלייך כמו חרא את צריכה לשלח אותם לדרכם. אני מאמינה שאני צריכה להימנע מלשאת מטענים שאינם שלי. אני מאמינה שלפעמים לא צריך להגיד כלום, יותר ויותר אני מאמינה בזה. פעם האמנתי שצריך להגיד הכול. אני מאמינה שיש אנשים שלעולם, לעולם לא יבינו. אבל אני מאמינה שיש אנשים שעשויים להבין, שמבינים. אני מאמינה ביחסים עם ילדים וחיות. אני מאמינה בגינון. אני מאמינה שאמי בחמלה ובסליחה, אבל גם בריחוק ובסירוב. אני מאמינה שאמי עשתה כמיטב יכולתה. אני מאמינה שאמי היא אדם מפלצתי. אני מאמינה במרחק הנכון. אני מאמינה בחיוכים מרגיעים -

לפרקי זמן קצובים ומוגבלים. אני מאמינה שאם את מוחצת את רגשותיך, מתכחשת להם וחונקת אותם, את מתה מבפנים. אני מאמינה שהגוף והנפש הם דבר אחד. אני מאמינה שהמוות הוא מעבר. אני מאמינה ששינויים הדרגתיים ומתונים במצב התודעה מביאים אותנו לפתחה של הוויה אלוהית. אני מאמינה בבריחה. אני מאמינה באחדותם של כל הדברים. אני מאמינה שהילד שבורכתי בו הוא מתנה. אני מאמינה שהוא אינו שלי. אני מאמינה שהכאב והצער המשוקעים בהבנה הזאת הם פתחים להוויה אלוהית. אני מאמינה שהאלימות היא טיפשית, שהיא פסגת הטיפשות. אני מאמינה ביוגה. אני מאמינה שרוב בני האדם מבוועתים מן החיים בה במידה שהם מבוועתים מן המוות. אני מאמינה בעבודה שאינה נושאת עיניה להכרה או לגמול. אני מאמינה שהאהבה מרפאת. אני מאמינה שכשאני משוללת תקווה ואהבה, נטולת רצון להמשיך, עוד יש בתוכי תו זעיר של עדנה שהוא אלוהים. אני מאמינה בלעומתיות כחיסון מפני קנאות. אני מאמינה שגם האדוקים בחילוניתם מועדים לקנאות. אני מאמינה שהבורות שורה בכול – מדעת ובכוונת מכוון. אני מאמינה שהכעס הוא צורתו החזקה ביותר של הכאב. אני מאמינה שתמיד כבר מאוחר מדי. אני מאמינה שעליי לעשות כמיטב יכולתי. אני מאמינה בשבת. אני מאמינה ששלום בית דוחה כמעט כל דבר אחר. אני מאמינה בלמידה. אני מאמינה באמנות. אני מאמינה בשבורי הלב. אני מאמינה

שאני יכולה להשתנות. אני מאמינה שמשפחתי הביולוגית כמעט הרגה אותי, ושפלא הישרדותי, פצועה ובעלת מום, שבורה ככל שאהיה, נזקף קצתו לזכותי וקצתו לזכות שמים. אני מאמינה שההיסטוריה חוזרת על עצמה. אני מאמינה בכאב. אני מאמינה שבולשיט תמיד מתגלה בסוף. אני מאמינה בעמוד שדרה גמיש. אני מאמינה שטוב לשכב לנוח. אני מאמינה שטוב לקרוא בזמן האוכל.

שמעתי את הטילים והאזעקות ממש אחרי עלות השחר, העפתי מבט בחלון וחזרתי לישון. (עדות לקו ניהיליסטי באישיותי?) חלמתי שאני מחמיצה את טקס הסיום של הבן שלי בתיכון – איך יכולתי להיות כל כך לא אחראית, כל כך טיפשה? מה חשבתי לעצמי? האם הוא יסלח לי אי פעם? נראה היה שלא; הוא סירב לפגוש את עיניי. התעניתי. התעוררתי שוב כעבור שעה, ירדתי לארוחת בוקר. שמעת מה קרה, שמעת מה קרה. ספל קורטדו על שיבולת שועל היה מונח לפניי כשהאזעקה נשמעה שוב. פנימה, פנימה, להתרחק מהחלונות, להתכופף, צעק איש במדי בית המלון. אני תלויה אנושות בקפאין, ולכן חטפתי את הקורטדו שלי בעודי משתופפת אל הקיר, ושפכתי קפה על החולצה היפה שקניתי בחנות מפונפנת בשדרות רוטשילד. עכשיו אכלת אותה בגדול, התברחתי עם עצמי לנוכח הכתם המתפשט. יש מלחמה עכשיו. ואז פרצתי בבכי.

את מפחדת, אמא שאלה.
לא, אמרתי. רק המומה ועצובה.

לא היה לי כוח להתמסר לעצבים על אמא שלי. פתאום לא היה
בזה שום טעם. ישבנו בחדר שלה וצפינו בחדשות בשיא הווליום
כי היא איבדה את מכשיר השמיעה. ממדי הזוועה הלכו והתבררו.
תכננתי ללכת למחאה באותו ערב. חשבתי שהמחאה תשתלב יופי
ביומן המסע החמוד שלי. אבל כמובן, לא היתה מחאה באותו
לילה.

הורדתי לנייד שלי את "צופר" והתיידדתי עם זוג מבוגר מקסים
משיקגו. רכבתי לשוק הכרמל, שהיה שומם לגמרי. ישבתי בכיכר
דיזנגוף השקטה, מוכת ההלם. צפיתי במטוסי הקרב שעברו מעל
לים. שיחקתי ב"קוקו!" עם פעוטות במקלט. לבשתי את שמלת
הערב שלי וירדתי לבר של המלון. ילדי פליטים מאשקלון עשו
לנו קסמים והברמן הרוסי התוודה שהוא חולם להיות תסריטאי.

הפחד הכה שורש רק כשהגעתי לניו יורק.

כסף

מעין איתן

בהדרגה, תחום המחשבה שלי הולך ומצטמצם לנושא אחד בלבד: כסף. בחמישה עשר באוקטובר אני מבינה שלא אוכל לשלם את שכר הדירה של נובמבר; אחד הקורסים שהייתי צריכה ללמד בוטל, פרויקט גדול נדחה, והוצאות הספרים סוגרות את דלתותיהן בזו אחר זו. את שלושת הימים הבאים אני מקדישה לכירורים קדחתניים, שלא מעלים פירות; לאף אחד אין מה להציע לי. אני מסיימת שיחה עם סניף הבנק שלי במצב של התקף פאניקה, שנמשך לאורכו של כל סוף השבוע ושבסופו אני מחליטה להיענות להצעה שלהם: דחייה בשלושה חודשים של החזרי ההלוואה שלי בריבית דריבית, מושג שאני צריכה לחפש אונליין תוך כדי השיחה עם הפקידה ושמעלה בדעתי תמונה של מגדל הנבנה על מגדל הנבנה על מגדל. כשאנחנו מסיימות לדבר, אחרי שחתמתי על כל הטפסים הדיגיטליים ששלחה לי, אני מצליחה להפיק עונג אמיתי מהתמונה: אני מציבה את עצמי, בעיני רוחי, בקצה המגדל הגבוה הזה. בדמיוני מדובר במעין מגדל בבל, כמו בציור המפורסם של ברויגל האב, ואני מדמיינת את עצמי בקצהו סחוף הרוחות, מעל הענן: או אז, בעיני רוחי, אני קופצת ממנו. נדמה לי שקראתי פעם שגברים מתאבדים יותר מנשים, ושהם

עושים זאת בשיעורים גבוהים בגלל החובות שלהם. לבסוף אני מתעשתת, דוחקת את התמונה מראשי.

פעם, אני נזכרת, לקח אותי מישוהו לחניון גבוה בפאתי העיר: הנוף הנשקף משם היה יפהפה, אבל כל מה שיכולתי לחשוב עליו הוא שאנחנו מוכרחים להסתלק לפני שאתפתה לקפוץ. החוב שלי לא היה גבוה כל כך, אז, ויכולתי לדמיין שתוך שנה או שנתיים אכסה אותו. פיטר ברויגל האב, אני מספרת לחבר שלי, צייר גם את "נוף ונפילת איקרוס", ואחר כך אודן כתב את השיר שלו על הציור הזה; אותו אודן יכתוב, מאוחר יותר, שתמיד עדיף להיות זה שאוהב יותר. באופן עקרוני, אני יודעת שאני מתנגדת לסנטימנט הזה; אודן (המאוחר) טועה. אבל עכשיו אין טעם להתנגד לדבר. בשבוע האחרון של אוקטובר אני לוקחת על עצמי עבודות קטנות שאני עושה בלילות ושאני יודעת שלא אוכל לספר עליהן לחברים שלי; באחד בנובמבר הסכום בעובר ושב שלי מספיק בדיוק בשביל שהצ'ק של שכר הדירה יעבור. אבל אני לא יודעת מה אעשה בדצמבר; אני לא ישנה מספיק בלילות; אני יודעת שלא אוכל להמשיך ככה. כשאני קורסת לבסוף במיטה שלי לפנות בוקר אני יודעת היטב שעוד אשלם על זה.

כשהחבר שלי מעיר שהופיעו לי עיגולים שחורים מתחת לעיניים ושירדתי במשקל אני מסיטה את נושא השיחה. למעשה, אני מפתה אותו לשכב אתי; כתמיד, פעולתו של הגוף מייתרת את הנפש ואת התודעה. אבל כשאנחנו מסיימים הוא חוזר לכיתו.

אני שוכבת במיטה וחושבת מה עוד אוכל למכור: אין בבעלותי ולו חפץ אחד בעל ערך. בימים שלאחר מכן אני חווה סדרה של אסונות דומסטיים בקנה מידה הולך וגדל שמותירים אותי, לבסוף, ללא הטלפון, המקרר והמחשב הנייד שלי. אין לי כסף לשלם על התיקון שלהם או לקנות חדשים, אבל אני מצליחה להפעיל מחדש מכשיר טלפון ישן, שבור בחלקו, ולהשיג מחשב חלופי. אני אומרת לעצמי שאסדר ללא המקרר; מה כבר היה בתוכו? החבר שלי שואל אם כשהכול יסתיים ניסע לטיול. אני עונה: האם אנחנו מוכרחים גם לחלום את החלומות שלנו, וגם להגשים אותם? אני מחליטה לצעוד ברגל ממקום למקום כדי לחסוך את דמי הנסיעה בתחבורה הציבורית, וגם מפני שההליכה ברגל מרגיעה אותי. הרחובות חולפים על פניי ואני נזכרת שאני אוהבת אותם, את העיר, אני נתקפת גלי אהבה כלפי עוברי האורח הפוסעים לצדי. אבל זה כך רק מפני שהם זרים; הם אינם גובים ממני דבר; אינם משלמים לי.

כלפי אחרים אני מתחילה להרגיש סלידה הולכת וגוברת: החברים שלי, שישנים בטוחים במיטותיהם, שקמים בבוקר לעבודות שעדיין נדרש מי שיבצע אותן, שמשלמים בשמחה גם על כוס הקפה שלי כשאנחנו נפגשים; קרובי המשפחה שלי, שאני יודעת יפה שאין ביכולתם לעזור; החבר שלי, שאינו יודע דבר על מצבי. מזג האוויר מתקרר. אף על פי שבמשך כל חודשי הקיץ הייתי לחורף, אני מגלה עכשיו שאני חוששת ממנו: הזקט החם

שלי תלוי בארון אבל הסניקס שלי התבלו, ואני יודעת שיתמלאו מים בגשם הראשון. הימים הראשונים של נובמבר חולפים, וגם תחושת הסלידה מתחלפת: במקומה, אני מתעוררת עכשיו בבקרים לתוך עננה סמיכה של אדישות. אילו יכולתי להשיג את הסכום הנדרש לכרטיס טיסה, אני חושבת, אולי יכולתי להתחיל מחדש במקום אחר, שבו ההודעות מהבנק לא היו משיגות אותי. אני בודקת: האם אפשר למשוך כספי ביטוח ופנסיה ללא קנס? האם אפשר לעזוב את הארץ עם חוב ולא לחזור?

ההליכה המרובה שוחקת עוד ועוד את סוליות הנעליים שלי, אבל אני מתמידה בה. מאחר שאין שום מקום שבו אני צריכה להיות ואין יעד שאליו עליי להגיע, אני יכולה להרשות לעצמי להתבונן באמת ברחובות שבהם אני צועדת, ואני סורקת אותם בעיניי, כל פנייה וכל סדק; אני רואה שגם האחרים עושים דבר מה דומה, ואני יודעת מה הם מחפשים. דלתות הכניסה לבנייני מגורים רבים, גם אלה שתמיד היו סגורות, נעולות בקוד הידוע רק לדיירים, פתוחות לרווחה עכשיו; על חלקן הדביק מישהו פיסת נייר: מקלט. אבל אני לא מחפשת מחסה, להפך. כשאני מבינה שעליי לעזוב את הדירה שלי אחר הצהריים אחד בסוף נובמבר אני אורזת כמה דברים בילקוט לא גדול, חולצה חמה, שלושה או ארבעה זוגות גרביים ותחתונים, את הספר שלא הספקתי לסיים לקרוא. אני משליכה את הטלפון שלי ואת המחשב לפח אשפה קרוב. ונותנת לגשם לשטוף אותי.

אסף שור

הנסיעה

האסופה הזאת מגעילה אותי והרצון שלי להשתתף בה מגעיל אותי. הכול מגעיל אותי, ולפחות, מגעיל יותר מכרגיל. עצוב יותר מכרגיל. חשוב ומיותר יותר, טעון יותר, קהה יותר. זה אמור להיות מבלבל מאוד, אבל כרגע נראה די מובן מאליו.

אני כותב את הדברים האלה על השולחן שבחורשה ליד הבית. למעלה מטוסי הקרב, במרחק הפיצוצים. בין אלה לאלה העצים, מסילת הרכבת, ציפורים. אני בלב הארץ וסביבי, במעגלים הולכים ומתרחבים, השכנים החמושים, השוטרים, מתנדבי מג"ב, בסיסי הצבא, החיילים, המשחתות. כשבא רחש מן השיחים היבשים מאחוריי, אני נחרד ומסתובב (זה היה חרדון).

אני חושש שייפול עליי טיל. אני חושש שיתגנבו אליי, שירצחו אותי. אני חושש לחיי, אבל לא חושש מספיק כדי לקום ולחזור הביתה. אני חושש לחיי אחרים. אני אומר לעצמי שאסור לי למות כי אשתי תישאר לבד. כי החתולות יישארו לבד. כי רק עכשיו גיליתי את וירג'יניה וולף ואיך בנוי המודוס הסופר־לידיאני. אני שוקל לחזור לעשן. אני קורא על הקמת כיתות הכוננות ברחבי הארץ, ויודע שכבר יש מי ששוקד על להפוך אותן למיליציות. ידעתי שזה יקרה, הייתי מוכן לזה. הפגנתי נגד. אני יודע שזה

נורא ומסוכן (באופן ליני' מלחמת אזרחים). בינתיים הצטרפתי לשמירות במושב. יש לי מחשבות טקטיות.

אני ישן מספיק, אבל כל הזמן עייף במידה משונה, בלתי נסבלת, ובאופן שקשה לי להבין ולהסביר. אני רוצה לעשות דברים איומים, ובעיני רוחי יכול לראות אותם לפרטי פרטים. אני מוצא בזה סיפוק נורא, אבל כשאני מתיישב מול הטלוויזיה אני לא יכול לשאת אפילו את גילויי האלימות המרומזים של תכניות הילדים.

בלילות אני נכנס לאוטו ויוצא לעמוד בשער של המושב או לסייר בו הלוך ושוב, מבית הקברות שבקצה הכביש החשוך להחריד ועד היישוב השכן. אני עושה את זה בתערובת משונה של רגיעה ומתח. אני עושה את זה בחלונות פתוחים. פעם, בנסיעות תמיד שמעתי מוזיקה. עכשיו כבר לא. אני רוצה פשוט לנסוע ככה, לבד, ושהרחובות יתחלפו מול העיניים. ככה יש לי משהו לעשות, ואני שמח לעשות משהו; כשאני לא עסוק, צפים לי מול העיניים דברים שאני לא רוצה לראות, ומצטער שראיתי. דברים שעדיף להעביר חיים שלמים בלי לראות ובלי לדעת שהם ייתכנו (אבל כבר מאוחר מדי).

אני לא יודע אם להאמין לרגשות שלי. נראה לי שמוטב לחשוד בהם ובעצמי כמו שאני חושד (ובצדק, כמדומני) בכל האחרים. אני יודע שאני רואה רק את הרגשות הכי עזים ומובהקים. אני יודע ולפחות מניח ששאר הרגש שם, אבל טבוע. היה מבול,

עכשיו רק את ראשי ההרים אפשר לראות (איזה מבול זה? מה ירד? אני יודע, אבל מעדיף לא לדעת).

תכונות האופי המוכרות מזדקרות מתוך האנשים סביבי כאילו חרגו ממידתן הפנימית וביקעו את העור בדרך החוצה. כולם עוטים את הפנים של עצמם כמו מסכות ענק; העוויה אחת, מובהקת, שאפשר לראות גם מן המושבים שביציע. לפעמים נדמה שכל אחד בחר תכונה ראשית אחת לרכוב עליה עד שיישכר הגל והכול יסתיים לכאן או לכאן, רק לא לטבוע (מי שכועסת כועסת פי שלושים, מי שדואג דואג פי ארבעים, מי שאחראית אחראית עכשיו פי חמישים. פי מאה).

אני חוזר הביתה לפנות בוקר, נכנס למיטה ומתעורר תשוש. אני שואל את עצמי מה התועלת בכתיבה עכשיו, מה התועלת בספרות, והשאלה דוחה ומביכה אותי. נדמה לי שלכתוב עכשיו (ובעיקר, לכתוב ספרות) זה אי אפשר, כמעט אסור, לא הגיוני. ובכל זאת אני כותב, ומנסה לשכנע את עצמי שיש בזה תועלת (אבל איזו תועלת? תועלת למי? לאיזה צורך? למתי?).

לקרוא, מצד שני, אני יכול. ואני צמא לזה להפתיע, כמו שלא הייתי כבר שנים. אם כך, נראה שבקריאה יש (לפחות מבחינתי) תועלת. ואולי יש כזו גם בכתיבה, כי הן מאפשרות לתפוס מרחק ומאפשרות גם לבטל אותו. לראות ולהרגיש הכול במלואו, אבל לא מתוך לב העניין ומקומנו בו. לראות את הצורה כולה ולהרגיש הכול במלוא התוקף, אבל בלי ההטיה האישית. לראות שמקומנו

ברשת של הקולקטיב בלתי נמנע, בין אם אנחנו קור או קשר, חור
או צומת, זכוב או עכביש.
וכשבאה הרוח ומטלטלת הכול, אנחנו נרעדים ונחרדים
לחשוב שתיקרע. מיטלטלים ומחכים שייגמר. מיטלטלים
והרגליים כבר רוקעות בקצב: מוות מוות מוות.

הספירה

תהילה חכימי

בחדשות הם סופרים ימים, אחר כך כבר חודשים. הם סופרים את מי שאיבדנו, אלף שלוש מאות, והספירה ממשיכה: נרצחים, חטופים, חיילים שנפלו בקרב. את מתייהם של הצד השני הם גם סופרים, אלפים מהם ילדים, אי אפשר לתפוס את המספרים האלה. גם אני סופרת שבועות, סופרת ימים, אצלי בבטן, השבוע החמישי למלחמה הוא השבוע האחד עשר. לפי האפליקציה זהו שלב של גדילה מואצת, העובר מכפיל את גודלו במהלכו של שבוע. הוא יגרל לאורך של חמישה סנטימטרים, השיניים והציפורניים גם הן מתחילות להתפתח בשבוע הזה. יש יותר משלושים ילדים חטופים מתחת לאדמה של עזה. האדמה של עזה רועדת, רועמת, החמאס משגר רקטות, צה"ל מפגיז, כוחות צה"ל רבים כבר ב"עומק הרצועה". יש שם תינוק חטוף אחד, כפיר ביבס שמו, הוא רק בן עשרה חודשים. אני חושבת עליו בכל יום, תינוק רך, גם אמא שלו שירי נחטפה לעזה, אני מתפללת שהיא בריאה, מה הוא אוכל שם מתחת לאדמה? מתי יחזירו אותו לכאן, מתי כפיר ביבס יראה אור יום?

התמונות הראשונות שהתפרסמו בחדשות מלאות ברם וללא אדם, בחדרי ילדים דם על הקירות ועל המיטות, על המצעים

והבובות. בתמונות רואים הרבה דם על הרצפה, בכניסה לבית ובמסדרון שמוביל אל הממ"ד, בית ועוד בית. דם ועוד דם ועוד דם, דם קרוש, כהה, ארגמני. הרבה ישראלים רצו לבתי החולים לתרום דם בשבועות הראשונים, בתקשורת קראו לציבור להפסיק להגיע, למעט אלה שיש להם סוג O, אספו דם ועוד דם. באפליקציה שלי כתוב שבשבוע אחת עשרה זרימת הדם מוגברת כל כך שייתכן וארגיש חום בכפות הרגליים והידיים, ותחושה של צמא מוגבר. יש להם שם מים מתחת לאדמה? מה הם עושים אם הם חשים צמא מוגבר? איזה מים הם שותים שם? הזקנים, התינוקות, הנשים והגברים?

בשבועות הראשונים הייתי תחת הרושם שהבן שלי לא יודע כלום על המלחמה, הוא רק בן שנתיים וחמישה חודשים, אני יודעת שבשלב הזה אני כבר אמורה לספור את הגיל שלו אחרת. לומר שהוא בן שנתיים וחצי, אבל מבחינתי הגיוני יותר למדוד בחודשים זמן אהבה כזה שלא היה כמותו. אם היה לי הפנאי, הייתי מודדת את הזמן הזה בדקות או בשניות, אבל אין לי את הפריבילגיה הזו. מרגע הישמע האזעקה יש לנו תשעים שניות לרוץ לממ"ד, זה מספיק זמן, יש לנו מזל, אנחנו רחוקים. בכל מקרה הבן שלי לא מתרגש בכלל, אני מרימה אותו ומכניסה אותו פנימה, בן הזוג שלי סוגר את הדלת, מרים את הידית עד הסוף למעלה, עד לנעילה. הבן שלי שמח כשאנחנו לוקחים אתנו לממ"ד את משאית הזבל שלו או את אחד מספריו, הוא יושב על

הרצפה ומקשיב לסיפור בריכוז. ובזמן שאני מנסה להפריד את הבומים אלה מאלה, להפריד בין החבטות של דלתות המקלטים והממ"דים ובין פיצוצי הנפילות והיריטים, הבן שלי מסיע את משאית הזבל שלו הלוך ושוב, הלוך ושוב. פעם אחת, כשהאזעקה הייתה בשעת ערב מאוחרת, אחרי שכבר הלך לישון, הוא התעורר כשכבר היינו בפנים ושמח לגלות שכולנו יחד, בממ"ד, הוא ביקש שנישאר לישון שם, על הרצפה. הילדים החטופים ודאי ישנים על הרצפה, הלוואי שיש להם לפחות מזרן, שמיכה או מחצלת, משהו שמפריד אותם מהאדמה הלחה, הקרה. איך בכלל ישנים מתחת לאדמה, בני אדם חיים אמורים לישון מעל האדמה.

אנשים מדברים על אי היכולת להירדם, על השינה שנחטפה מהם, אומה שלמה לא ישנה. אני כל הזמן עייפה, אני מותשת. יש לזה הסבר פיזיולוגי, הגוף שלי עושה גוף בתוכו ללא הפסקה, אבל גם עוד לפני כן, מאז ומתמיד ישנתי חזק. זו אחת המעלות שלי, השינה העמוקה. קשה מאוד להעיר אותי, בעיקר אם זה באמצע הלילה. הבעיה מתחילה כשאני מתעוררת. איך אפשר לחזור לישון כשאת יודעת שיש מאתיים וארבעים אנשים מתחת לאדמה? יש שם ילדה אחת, בת ארבע, קוראים לה אביגיל, שני ההורים שלה נרצחו בטבח, אני לא יכולה לשאת את המחשבה שהיא שם לכרה, אי אפשר לנשום בידיעה שהילדה אביגיל נמצאת שם לכרה.

לזמן יש תחושה אחרת עכשיו, הוא עדיין חולף, דקות, שעות, ימים, אבל יש לו מרקם שונה, כמו חומר ששינה את צורתו בפתאומיות ובמפתיע. הצורה החדשה לא מוכרת, מעוותת ועקומה. בלימודי ההנדסה היה מונח בקורס "חוזק חומרים" שנקרא מודול יאנג, שהוא מודול האלסטיות של החומר, כלי בסיסי שמצביע על הגמישות והחוזק של כל חומר, כזה שמלמד על מידת ההתנגדות שלו תחת הפעלת כוח, מידת היכולת שלו לחזור לצורתו המקורית. על פי העקומה של יאנג, עד לנקודה מסוימת מבנה החומר נמתח ולא מתעוות, וצפוי לחזור לצורתו בזכות האלסטיות שלו, אולם אם ממשיכים להפעיל עליו עוד ועוד כוח, המולקולות והאטומים שבתוכו מתחילים להתעוות. החומר ישתנה לנצח, עד להפיכתו לחומר אחר, בלתי צפוי, בעל איכויות ותכונות שונות לחלוטין מאלה שהיו לו.

עברו כמעט עשרים שנה מאז שסיימתי את השירות הצבאי. פחות משבוע אחרי השחרור טסתי לטיול ארוך בניו זילנד ואוסטרליה. בשבועות הראשונים בניו זילנד הייתי מושיטה את ידי מדי פעם אל הגב, בתנועה כמעט בלתי מורגשת, למקום שבו ה-M16 היה תלוי. אחרי כמה שבועות הגוף החל להתרגל למצב החדש, למנח הלא חמוש שלו, ונפרד בהדרגה מהמחוות הצבאיות, מההרגלים והתנועות.

יומיים לתוך המלחמה, אחרי שלא יצאנו בכלל החוצה, ירדתי

עם הבן שלי למטה לטיול קצר. בזמן שהיינו בחוץ ניסיתי לעודד אותו לרכוב על אופניים ולשחק אתי כדורגל. הוא רצה שאזרוק את הכדור גבוה מעל לעצים, גבוה עד לגובה הבניין. ניסיונותי לזרוק את כדור הספוג גבוה הצחיקו אותו כל כך שהוא כמעט נפל אחורה על הדשא. לא היה שם איש מלבדנו, כל צליל של מכונת חולפת הקפיץ אותי לרגע. לא הפסקתי להריץ בראש תרחישים על איך להגיב אם פתאום תישמע אזעקה. ידעתי שלא יהיה לי מספיק זמן לרוץ חזרה לבניין שלנו, תשעים שניות לא יספיקו. הבניינים האחרים מסביבנו נעולים. לאחר שלקחתי בחשבון את כל השקולים והחישובים האלה, החלטתי שהדבר הטוב ביותר לעשות הוא לשכב על האדמה ולהשאיר את הבן שלי קרוב אליי, אפילו מתחתיי, באופן מסוים, אם אפשר. פשוט לקפוץ עליו כמו שקופצים על כדור. לפתע התנועה של הושטת היד אל אחורי הגב, אל הנשק, לא הייתה רחוקה כל כך.

שבוע לפני שהבן הבכור שלי נולד היה עור "סבב" בעזה. מאי 2021, היו מהומות בכל הארץ, וגם בתל אביב היו אזעקות. אני כמעט בטוחה שנתנו למלחמה או למבצע הזה שם, אבל לא בטוחה מה הוא היה, כל השמות של המבצעים האלה נשמעים אותו הדבר, ונראה שיצאו ממחולל מילים אוטומטי: חרבות ברזל, עופרת יצוקה, שומר חומות, צוק איתן. כל אחת מהמילים האלה מסמלת עוצמה, אבל כשמחברים אותן יחד, בהלחמה כזו, נוצרים

ביטויים שתומים, ללא פשר. באחת המלחמות האלה כתבתי שיר שהתחיל ככה:

לראשי הממשלות:
את המלחמה שקרבה,
אני מבקשת
תכתבו עם השם שלכם
נמאס לי משמות חסרי משמעות
כמו סלע או חומר או הר.

ב־2021 גרנו בדירה אחרת, ולא היה לנו ממ"ד בבית, גם לא מקלט בבניין. המקלט השכונתי היה בפינת הרחוב, אבל פחדתי לרוץ אליו, מחשש ליפול במצבי ההריוני. חדר המדרגות שלנו היה פתוח לשמים, ואפשר היה לראות מבעדו את היירוטים, להבות של אש בשמים. באחת האזעקות השכנה מהבניין הסמוך יצאה למרפסת שלה וצעקה, קריאות שאי אפשר היה להבין מהן משהו, ובכל זאת אני זוכרת אותן גם עכשיו. בשלב הזה כבר ספרתי ימים אחרי תאריך היעד, בני הבכור היה יכול להיוולד בכל רגע. אני זוכרת שעמדתי שם בחדר המדרגות ובכיתי, בכי היסטרי חסר שליטה, החזקתי את הבטן הגדולה שלי והתחננתי שהתינוק שלי יישאר בפנים. רק עד שתיגמר המלחמה, רק עד שיפסיקו האזעקות.

ג'סטין טרודו

עודד כרמלי

לא פעם חשבתי לעזוב. אף פעם לא חשבתי על אבי ואמי. פעם אחת חשבתי על אמיר, אבל זאת הייתה מחשבה שבטעות. אחר כך חשבתי שזאת מחשבה מצחיקה. לא עצם המחשבה על אמיר, המחשבה שיש מחשבות בטעות. לא פעם ולא פעמיים חשבתי, מה בוחן מציאות. פעמים אחרות חשבתי, כבר לא אעזוב את פה לעולם. משמע שכאן אמות. בהמשך חשבתי, הלא כל מת ימות כאן, יהיה אשר יהיה. ומחשבה שלישית, אמנם כל מת ימות איפה שהוא, אבל לא כל מת יודע שאיפה שהוא בנמצא שם גם ימצא את מותו. אדרבא. מעטים המתים. לרוב יש תקווה. ותמיד יש מחשבות. למשל. לא פעם חשבתי לעזוב. אף פעם לא חשבתי על אבי ואמי. פעם אחת חשבתי על אמיר, אבל זאת הייתה מחשבה שבטעות. ועכשיו כבר מאוחר ממילא, ונגמר. אני חושבת שאני שומעת אותם. על מה עוד חשבתי. מהר, על מה עוד חשבתי. לא על עצמי. על עצמי לא חשבתי. ואז חשבתי, מצחיק שעל עצמך אינך חושבת בשעת החירום, שעה שרק על עצמך יש לחשוב. חשבתי, ידי, מדוע אינה רועדת עוד. ושפתיי, מדוע אינן רועדות עוד. האם נשמתי מהאבולוציה. במחשבה שנייה, חשבתי שטבעי הדבר. מה שנקרא, נתקפתי היעדר תקווה. לחשוב

על משהו אחר בזמן שזה קורה. לברוח בראש. לברוח לקנדה. והרי לא פעם חשבתי פעם לעזוב. נערכתי לעזוב, אפילו. פעם היו אומרים, לקום וללכת. ומוסיפים, פשוט. ככה היו אומרים, פשוט לקום וללכת. לא מתבטאים ככה יותר. אינני יודעת למה, אבל אני נעצבת מכך מאוד, נתקפת דחף בכי מזה שאין אומרים עוד לקום וללכת, ומשתהים כדי להוסיף, פשוט לקום וללכת. כי גם אני, כמו כולם, חשבתי לעזוב. ולא פעם. להיות בקנדה חשבתי. כלומר פעם, כשחשבתי לעזוב, חשבתי להיות בקנדה. אבל אז חשבתי, חיים שם אנשים, ואינני מכירה איש בקנדה. כלומר, לא זאת בלבד שאינני מכירה באופן אישי אף אחד שבנמצא שם אלא שאינני מכירה בַּשֵּׁם אף קנדי. זולת ג'סטין טרודו, ראש הממשלה של קנדה. ואמיר. מחשבה מצחיקה, אמיר כאיש קנדי. המחשבה לצעוק פנימה, שומעים, יכולתי לעזוב. היו לי האמצעים, לא היו לי הכוונות. המחשבה להסביר, בחרתי שלא. בידיעה גמורה שלא בחרתי שלא. הם בחוץ עכשיו. אני חושבת שאני שומעת אותם. אני יודעת שתמיד הם היו בחוץ אלא שעכשיו קרבו פתאום נורא. ללא אזהרה. אינני משמיעה קול. אני חושבת שברצוני למסור הצהרה, כמעט להתראיין (למי?). אני חושבת שברצוני לומר שלא זכינו לאזהרה. ומצד שני, כמראיית עצמי, חשוב לי להזכיר לצופים שאזעקה נשמעה פה מאז ומעולם. האם אני שוקעת במחשבות? ובכן זאת מחשבה, משמע שאני שוקעת במחשבות. פעם אמרו "שקע בשרעפים". לא אומרים עוד באזורינו "הוא

שקוע בשרעפנים". כולם במחשבות, עם המחשבות. חשבתי, בקנדה עוד שוקעים בשרעפנים. אבל בכוח המחשבה יכולתי לדמיין איש שקוע בשרעפנים רק מבחוץ. כבקומדיה אילמת. האיש השקוע בשרעפנים הולך הולך ונתקל בעמוד מבלי משים. הוא נחבל בראשו ונופל לשלג. מדמו מאדים השלג. אני חושבת ששלג נספג בדם יפה יותר מחול. כך או כך, לא יכולתי לראות על מה חשב האיש. הכוונה, במה שקע לַפְּנֵי. שם בקנדה. כלומר, על מה יש לחשוב בקנדה. עליי אולי. אם אמיר שמע כבר את החדשות (מה השעה שם?), אז משמע שאני השרעפנים. מחשבה מצחיקה, להיות פתאום השרעפנים. להיתקע ככה בעמוד באשמתי. אני חושבת שהגפתי את התריסים. אני לא רואה אותם. אני חושבת שזה עניין של זמן, כלומר קצר. אני חוזרת (בפעם האחרונה?). לא פעם חשבתי לעזוב. אף פעם לא חשבתי על אבי ואמי. פעם אחת חשבתי על אמיר. יותר מפעם אחת, אם סופרים גם את הפעם הזאת. כלומר אם מחשיבים את עכשיו. אבי ניסה לתמרן אותי ברצונו הטוב. הלך (לאן? לכאן) וקנה לי דולר קנדי. מה שנקרא, מטבע חוץ. וחשבתי, אני חושבת שאני אפילו לא יודעת מי האישים שעל השטרות. כי כאמור, כמו שחשבתי, אינני מכירה בְּשֵׁם אף איש קנדי אחד זולת, אולי, ג'סטין טרודו. ואמיר. כמעט והוספתי, שלי. מחשבה מצחיקה. אמיר שלי מתנוסס על דולר קנדי. גם ג'סטין טרודו לא. מקובל בכל העולם שאין מעטרים את השטרות בְּפְּנֵי החיים. וזהו, שם אזלו ניחושיי. סירבתי לאבי. אני

חושבת שבצדק. אני זוכרת שבכעס. האיץ לקנדים גנרלים, מגלי ארצות, קדושים? שיהיו להם למטבעות. חשבתי שאני חושבת עליהם יותר משאני דואגת לעצמי. נורא חשוך כאן או עמום. אני חושבת שכיביתי את האור, או שלילה שם. לא חשוב. אינני נראית להם. אני שומעת אותם יפה מאוד. העלים היבשים או המתים שלמרמס הנעליים או המגפיים. והקריאות ההן. מן הסתם הַכְּנוֹת, הנחיות, הוראות. כל מה שחסר לי, אני חושבת. אני חושבת על ג'סטין טרודו. אני חושבת, איפה הוא עכשיו, ג'סטין טרודו, ואיפה אני. לא, אני כבר לא אעזוב את פה לעולם. שפתם היא זרה וקרובה. אני מבינה רק חלק מהמילים. בוא, או לך. ותמיד היא ללה, יאללה. יאללה. יאללה. שאפשר לתרגם חופשית כקדימה, קדימה. מחשבה מצחיקה, היות שנשארתי כאן מאחור. הואיל ואני בירכתיים. נחבאת. הצללים מתבהרים עתה מפה. אני חושבת שאני מזהה משוטים שחורים. לא פעם חשבתי לעזוב. אף פעם לא חשבתי על אבי ואמי. יותר מפעם אחת חשבתי על אמיר, אבל אלו היו מחשבות שבטעות. אני חושבת שהם כאן. אני יודעת שאני כן.

לפני הטבח

מקסים בילר

מגרמנית: שירי שפירא

אֵיךָ מניו יורק ישב מאחורינו במלון קינג דיוויד בירושלים, בחדר האוכל שגודלו כגודל אולם נשפים, ודיבר בקול רם על מגרשי טניס, על בית חדש שהוא רוצה לבנות ועל חמישה מיליון דולר. הוא היה בן שישים אולי, אבל נראה צעיר יותר, כמו גבר ספורטיבי בן חמישים, בעל כרס קטנה ואותה גזרה מחוטבת שמאפיינת את הדור של אחרי המלחמה. וכמו כל הגברים והנערות שישבו מסביב לשולחן העגול הגדול והקשיבו לו, הוא חבש כיפה לא בולטת, ג'ינס ונעלי התעמלות פשוטות. זה היה היום השני או השלישי לחג הסוכות, והמלון המפורסם היה מלא באנשים כמוהם.

"לקחתי יותר מדי אוכל מהבופה," אמרתי לאנה, שבינתיים נאבקה בפרנץ' טוסט ענקי. "אני הולכת לעשן סיגריה בגינה," היא אמרה, "ואז שוב לבריכה." "שאחזיר את שני הקרואסונים שלי בלי שאף אחד יראה?" "אני הולכת עכשיו," היא אמרה, "תחשוב על זה." "על מה?" "אם אתה רוצה לבוא אתי אחר כך." "כבר הייתי בכותל המערבי כל כך הרבה פעמים," אמרתי, "ובאלוהים אני ממילא לא מאמין." "כן, חבל."

אחרי שאנה הלכה, הסתובבתי אל האיש השמח מאחורי Hi! So where do you guys come" באנגלית: "פניו הקטנים והחסונים התקדרו. "אני מברלין", מיהרתי לציין, "אבל בעצם אני ממינכן ובעצם מפראג." "אנחנו כולנו מניו יורק ומלונג איילנד", הוא אמר בקול רם כל כך שכולם מסביב לשולחן יכלו לשמוע. ואז הוא סיפר לי על ההורים והסבים שלו, שהסתתרו בפולין מפני הגרמנים. אחר כך הם הגיעו לאמריקה, ושם נולד איירה - בינתיים כבר הספקנו להציג את עצמנו - בשנת 1960. "אבא שלי נאלץ לעבוד במגרש גרוטאות בהוֹבֹקֶן", אמר איירה ברוב חשיבות, ולא הוסיף מעבר לכך. בכל שנה בסוכות הוא שוכר למשפחתו הענקית עשרים חדרים בקינג דיוויד תמורת חצי מיליון דולר - אבל את זה גיליתי רק אחר כך מעובד ערבי של המלון שהיה נלהב מדי לחלוק מידע. "כמה בטוח היום באמריקה, איירה?" "בטוח לנו?" "כן, לנו." "אני לא יודע מה יהיה עם הילדים שלי. האנטישמיות מתחזקת על ימין ועל שמאל." "והתשובה היא ישראל?" שאלתי במידה של פאתוס. "ישראל. אולי. כן."

אנה ואני הגענו יום קודם לכן ברכבת מתל אביב ללילה אחד בירושלים. מתחנת הרכבת לקחנו מונית לרחביה, שכונה שפעם התגוררו בה הרבה יהודים גרמנים. ב"קפה אפרים" כבר היכה לנו בעל המקום, שכולם פשוט קוראים לו אפי. אפי היה רזה אבל גם שמן, ולא הפסיק להגיש לנו לשולחן קערות קטנות של

סלטים ורטבים. "לירושלים יש נשמה," הוא אמר פעמיים או שלוש ברצף, "תל אביב סתם מלוכלכת ומלאה באנשים זחוחים." במונית לבית המלון התפעלתי מחזיתות הבתים השלוות והצחות מאבן ירושלמית, מבנייני הממשלה והמוזיאונים המסוגגנים, מהרחובות הנקיים. אפי צדק, חשבתי. ירושלים היא פריז או ז'נבה של המזרח התיכון. רק קיוויתי שמחר לא אמצא עצמי שוב בכותל המערבי, כמו שקורה לי תמיד כשאני בא לכאן.

ומה היה בכורך למחרת? אחרי הסיגריה ושש עשרה בריכות בכריכה הארוכה הכחולה והנוצצת של המלון, אנה מיהרה להתלבש ונסענו ישר לכותל המערבי. אחרי שאנה הלכה לאיבוד בצד ימין בין המוני הנשים – בהליכת הקלאופטרה הגאה שלה, היא הייתה כרגיל היפה מכולן – השתרכתי אל אזור הגברים שבצד שמאל. היא קיוותה שכשתגיע באבני בית המקדש העתיקות תתעורר בה חוויה עמוקה כמו זו שחוותה לפני שלוש שנים. אני קיוויתי שהיום ייגמר בקרוב ואז שוב נוכל לשבת במרפסת שלנו בתל אביב. כעבור זמן קצר עמדתי, מוגן מפני החום של אוקטובר, בבית הכנסת בקצה הצפוני של מנהרות הכותל, התבוננתי במתפללים ותהיתי מדוע כל כך הרבה מהם נראים כמו אבא שלי עם פאות וזקן. פתאום הייתי בן אלף שנה, כמו הגברים והאבנים, וכשיצאתי משם בשעה מאוחרת מדי וזיהיתי סוף-סוף את אנה בתוך המון האדם, מיד ידעתי שהיא עצמה לא חוותה שום דבר מיוחד. "למה נתת לי לחכות כל כך הרבה זמן בחום?"

היא אמרה בכעס. "זין על ירושלים, אמרתי, "נראה לי שהרגע התחלתי להאמין באלוהים." "טוב, אם ככה אנחנו צריכים לצאת מפה מהר," היא אמרה ותפסה לי במרפק בחוזקה.

הכול קרה ימים אחדים בלבד לפני הפוגרום הגדול שביצע חמאס. האם חשתי באיום כבר אז? בתל אביב לא, אבל אולי בירושלים כן. היה לי ברור לחלוטין שאיירה מניו יורק לעולם לא ישלח את הילדים שלו לישראל, כי המשפחה שלו כבר הספיקה לחמוק מהשמדה ברגע האחרון, אז למה שוב להסתכן – ועוד בטבעת האש של רקטות מחיזבאללה ומחמאס? הבנתי היטב שהשוער הערבי הזקן והחביב במלון קינג דיוויד, ושני הסטודנטים הערבים במכון ון ליר הנאה ששאלתי אותם איך להגיע לאנשהו, ימשיכו לנהוג באנשים כמוני בדרכי שלום רק כל עוד אנחנו חזקים מהם. אחר כך, כשאנה ואני ישבנו במרפסת בתל אביב ועישנו את הסיגריה הראשונה של הערב, נזכרתי גם שאין אלוהים. אבל אם בכל זאת יש אלוהים, אני חושב עכשיו, כשאני יושב בבטחה ליד שולחן הכתיבה שלי בברלין, בכיכר כנסיית ציון שברובע מיטה, הוא מתבקש להופיע מיד ולהמיט שוב את עשר המכות על שונאי ישראל. גם ככה מזמן לא שמענו ממנו.

הזמנה ליגון

יערה שחורי

בואו בכו אתנו. יש מקום מתחת לעץ השרוף, ליד הבית השבור, די מקום במיגונית המחוררת, בשדה שגידוליו מבשילים ומרקיבים על הגבעול. כאן אמהות מקוננות, כאן אח מקעקע על זרועו את דמות אחותו המתה, כאן הצעירים שברחו מהיריות, כאן הודעות אחרונות שנשלחו – אנחנו כאן, הורגים אותנו. תצילו אותנו. הם כאן. כאן אב מחכה לאשתו, לילדיו שנקרעו ממנו. מישוהו כבר מנקה את הבתים בבארי, בכפר עזה, בניר עוז. מתחמושת. מכתמי הדם. הצעירים עדיין רצים אחרי הציפורים בשמים. הם אמרו זה לזה שציפורים יודעות את הדרך. הן יודעות לברוח מסכנה. אני עדיין מקווה שינצלו. על פרק ידם צמידי הזיהוי מהמסיבה. חודש אחר כך אפשר לקנות צמיד הזדהות. המסיבה היא נמשכת, הרגליים הוורודות שנוקבו מיריות, המצילים, הניצולים, הרצוחים, הנערות המתות, הפרדס מלא בגופות, התחמושת שנותרה בבתיים. החורבן. הרצח האטי, המשתהה. החטיפות. סימני ההרס. כאן האוטובוס על יושביו הזקנים שנורו. כאן ישבנו גם בכינו.

כאן התינוקות. לא אספר על התינוקות. כאן. יותר מדי

סיפורים סיפרו על הארץ הזאת, יותר מדי שמות ניתנו לה. הדם תמיד עתיק. הדם תמיד חדש. אצלי רק העיניים מוצפות בדם. העורקים סגורים. אני עדיין עומדת במטבח ומקשיבה לידיעות מהשבעה באוקטובר. תחילת השבעה שאיננו קמים ממנה. ילדות מתגעגעות הביתה. ילדים לא נרדמים. כדורי שינה. כדורי הרגעה. רק כשאנחנו זזים אנחנו בסדר. עשי משהו. סעי. ראי. עמדי בכיכר. קשרי סרט צהוב. ועוד אחד. את מי זה יחזיר.

אנחנו מתקשרות זו אל זו ושוקות. איך את, כמו כולם. פתאום יש כולם, אבל אין אף אחד. שוב שבת בבוקר. הילדים מהקיבוצים ומהעיירות מקיצים בבהלה. אלה שבטוחים במיטתם שאינה מיטתם. אלה שהבטיחו להם. אלה שעוד ניתן לנחם. איך יסמכו עלינו. האם קל יותר להירדם אל הסיוט או להקיץ אליו. ילדה שאין לה עיניים קוראת לי אמא. אני מזהה אותה אבל גם זה חלום. יש ממש: עוד מתים. עוד דגלים. ילדה שואלת איפה הנעליים הקטנות שלה. למה לקחו אותן. עוד תמונות קרועות. ברחובות הערים הריקות אמהות אוחזות ברוך או בחוזקה רבה מדי בידי ילדים. ברחובות הערים אני רואה את הפנים. אני מריחה עשן כל הזמן. אני לא מריחה דבר. בוקר שבת. זה עדיין בוקר שבת. הזמן נתקע. הטנדר הלבן עדיין נוסע. הצעירים השכובים על הארץ. כבר ירויים. המוות רוקד סביבם. הם רואים את הקולות. הם מחזיקים בדלת. אין דלת. אנחנו הנשים. הסבים. הבנים. הפועלים. הרוקדים. הבת ואביה. הבן. האב. האיש הבודד.

התזמורת המנגנת ליד קברו. התזמורת שניגנה. המשפחות. המתים. החטופים. החטופים. אלה החיים עתה מתחת לאדמה. ממלכת צלמוות. האם אנחנו בחיים?

זאת הזמנה ליגון. הזמנה לעצב. הזמנה לאפר שיכסה את ידינו שיותירו טביעת אצבעות על כל חלון. הזמנה להכיר את כולם בשמם. בואו. חזרו. איננו ערים, אבל אנחנו ערים. הילד ניסה לצבוט את עצמו ולהתעורר מהסיוט בעוד אמו מחזיקה את הדלת. אני מהססת. האם אנחנו חיים?

אנחנו המצפים. אנחנו מצפים להם כמו שלימדו אותנו לחכות. אל נא רפא נא. אם שרה שיר ערש לבנה החטוף. היגון ירד אל הארץ, משתרך בכבודות אחר האימה. למדנו לחכות ושכחנו. אנחנו מסתכלים בחלון. אנחנו שנבהלים מכל רעש. אנחנו שחיים בערים שעוד ועוד נשק נצבר בהן בבת אחת, באיחור, כדי להגן על מה שכבר איננו, לא להגן על דבר. אנחנו שיודעים שלגן לא היה שומר, שהכרם חולל והבית נשרף. תחת קורת הבטון, כמו בבטן החיה, מחכים בעיניים קרועות, שעה, אלף שעות. על שולחננו לחם דמעות והפה ממלמל עכשיו. בוא יבואו, מגדול עד קטן יבואו. בכל שעה יוכלו לחזור, כל שעה. כל רגע. לא לגרש תקווה. בנה של חברתי אמר: "אולי יהיה נס." כבר קרו לנו נסים. ים שנחצה. ילד שחוזר. כל הילדים. כל האנשים. ונהר של דמעות סובב אותנו.

12.11.2023

התנגשות

אריה עטיאס

פעם, במצר מלאקה בדרך לסינגפור, הייתי חובל שלישי צעיר במשמרת הבוקר, הים היה רגוע וחלק כמו ראי, הראות מצוינת, שמש הציצה בין העננים וריח מתוק של יבשה היה באוויר. הבחנתי באונייה משמאל לחרטום במרחק רב, אולי חמישה עשר מיילים, שדהרה לעברנו במסלול התנגשות. עכשיו, לפי החוק הימי, מאחר והאונייה הופיעה משמאל לחרטום שלי, אני אמור להמשיך ולהפליג באותו מסלול, והוא, קצין הגשר באונייה השנייה, חייב לנקוט בפעולה מקדימה ולפנות את הדרך במרחק בטוח, ואם יש משהו שאני שונא זה לשבת ולהמתין שהצד השני יואיל בטובו לנקוט בפעולה הנדרשת למנוע התנגשות, ואולי הקצין שם עסוק בחדר המפות וכלל לא הבחין באונייה שלנו, ואולי מדובר באידיוט שלא מכיר את החוק הימי, ועוד שאלות כאלה שהיו הורסות לי את הבוקר המקסים, לכן העדפתי לשנות את המסלול בכמה מעלות ימינה, לפרק זמן קצר בלבד, לחצות את מסלול האונייה השנייה ולהשתחרר ממנה.

זמן קצר אחר כך, דלת הגשר נפתחה בתנופה, ורב החובל פרץ פנימה.

הוא כנראה צפה באונייה המתקרבת מחלון משרדו מתחת

לגשר, ומיהר לעלות לגשר כאשר הבחין בשינוי הכיוון.
מה אתה חושב שאתה עושה? רעם לעברי וטרק אחריו את
הדלת.

רק שיניתי את הכיוון בכמה מעלות, אמרתי, כדי להיפטר
מהנורניק הזה ואחר כך לחזור לקורס.

ומה אומר החוק הימי במקרה הזה? שאל וחכך את כפות ידיו,
או שנרדמת כשלמדו את זה בבית הספר.

לפי החוק, הוא אמור לפנות את הדרך, רק חשבתי בגלל שזה
מקרה גבולי, כמעט חרטום מול חרטום, אז אולי עדיף לפנות...
זה לא כמעט חרטום מול חרטום, קטע אותי והצביע לעבר
האונייה, זה צד שמאל, אז תפעל בבקשה לפי החוק, אמר ופקד
עלי לחזור לכיוון המקורי, כלומר למסלול ההתנגשות.

רב החובל המתין בשלווה עד שהמרחק בין האוניות הצטמצם
לחמישה מיילים, ואז החל לזוע באי נחת בכיסאו. בעוד דקות
ספרות, אם אף אחת מהאוניות לא תשנה את הכיוון, האוניות
יתנגשו. בארבעה מיילים כבר לא יכול היה להמשיך ולהתאפק –
למה האידיוט הזה לא מסתובב! קרא וקפץ על רגליו, רץ למכשיר
הקשר בפנינת הגשר, קרא לאונייה בערוץ החירום ודרש ממנה
להסתובב ולפנות את הדרך על המקום, כמו שקובע החוק הימי
הבין-לאומי, אבל שום תגובה לא הגיעה, לכן שוב קרא לה בקשר,
ובינתיים האוניות הלכו והתקדמו זו לקראת זו בבוקר יום נאה
וראות מצוינת, עד שהגענו לגבול שאחריו כבר אי אפשר למנוע

את ההתנגשות - כל ההגה שמאלה! צעק לעברי רב החובל, ואני, שכבר עמדתי מאחורי ההגה והייתי מוכן להוציא לפועל כל הוראה שתגיע ממנו, באותו רגע ממש הבחנתי שחרטום האונייה השנייה מתחיל לפנות שמאלה, כאילו סוף סוף הבחין בנו וסובב את כל ההגה לצד ימין שלו, ואם היינו פונים לאותו כיוון, היינו מתנגשים על בטוח, לכן הפרתי את הוראת רב החובל, סובבתי את ההגה ימינה, והאוניות חלפו זו על פני זו כל כך קרוב, שיכולתי לקפוץ מגשר לגשר.

רשימת המשתתפים

עודד וולקשטיין הוא עורך ומתרגם. תרגם לעברית, בין השאר, מספריהם של אדגר אלן פו, תומס וולף, ג'ויס קרול אוטס תה.פ. לאבקרפט.

ג'ושוע כהן הוא מחברם של עשרה ספרים. הרומן האחרון שלו, "הנתניהוז", זכה ב־National Jewish Book Award ב־2021 ובפרס פוליצר ב־2022. הוא חי בניו יורק.

דרור משעני הוא סופר ומורה בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. הוא כתב חמישה רומנים שתורגמו ל־20 שפות ועובדו לטלוויזיה ולקולנוע.

אליסה אלברט היא מחברת הרומנים *After, Human Blues* ו־*The Book of Dahlia Birth*.

מעין איתן היא סופרת. ספרה הראשון, "אהבה", ראה אור ב־2020. הספר ראה אור באנגלית בתרגומה ב־2022 וזכה ב־National Jewish Book Award for Hebrew Fiction. ספרה השני, "הצעקה", ראה אור ב־2023.

אסף שור הוא סופר, מתרגם ועורך. עד כה פרסם שבעה רומנים. ב־2023 ראה אור ספרו "הדב", המספר על ישראל בימים שלאחר המלחמה שהחריבה אותה.

תהילה חכימי היא משוררת וסופרת. פרסמה עד כה חמישה ספרים. ספרה האחרון, הרומן "יריתי באמריקה", ראה אור ב־2023 בהוצאת "אחוזה בית".

עודד כרמלי הוא משורר ועורך כתב העת "הבה להבא" והוצאת "הבה לאור" לספרות ניסיונית.

מקסים בילר הוא סופר גרמני יליד פראג. ב־1970 עבר עם משפחתו לגרמניה. ספרו החדש, *Mama Odessa*, התקבל בהתלהבות על ידי הקהל והמבקרים, והיה לרב מכר.

יערה שחורי היא סופרת ומשוררת ישראלית. זכתה בפרסים ספרותיים שונים, ביניהם פרס עגנון. ספרה "אקווריום" תורגם לאנגלית וראה אור בהוצאת Farrar, Straus and Giroux ב־2021.

אריה עטיאס הוא ימאי, דייג, שמאי מטעני דלק וגרפומן בשעות הפנאי, שלפעמים יוצאים לו סיפורים טובים.

מחרגמים

נדב אברוך הוא עורך ומתרגם. מתגורר בברלין.

עודד אבן אור הוא סופר ומתרגם. חי בניו יורק.

ג'סיקה סטבון הופכת את אהבתה לשפות העברית והאנגלית לתרגומים איכותיים ומעודנים זה למעלה מ־25 שנה. לאחר שגדלה בטקסס וסיימה תואר ראשון באוניברסיטת הרווארד, היא עלתה לארץ ועברה לגור בנתניה, שם גידלה שישה ילדים וכלבת גולדן.

שירי שפירא היא עורכת ומתרגמת מגרמנית, מאנגלית ומיידיש. בין תרגומיה: "בראש של ברוננו שולץ" מאת מקסים בילר (עם עובד, 2017), "הקרתן הנצחי" מאת אדן פון הורבאט (אפרסמון, 2021) ו"הספר שבעין הסערה" מאת רות אוזקי (עם עובד, 2022).

